

Säkerhetsrelaterade händelser säsongen 2004-2005

Rapport från SSSK:s säkerhetskommitté

Säsongen 2004-2005 varade från slutet av november till månadsskiftet mars-april. Under säsongen inträffade 72 helplurr under utfärder med Klubben (flaggturer inräknade men exklusive iskunskapskursens aktiviteter). Av dessa har vi i bokfört sammanlagt nio plurr som potentiellt problematiska (se bilaga). Det gäller två massplurr. Det första inträffade i en fyra den 16 januari på Tärnan, då ledaren skadades allvarligt och fick föras till sjukhus med ambulanshelikopter. Det andra gäller en etta som den 29 januari på Mälaren i hög fart plurrade fem deltagare varav tre fick föras till sjukhus för omplåstring. Säkerhetskommittén har analyserat dessa händelser i detalj i två rapporter som lämnades till de berörda samt till styrelsen under pågående säsong.

När man inte själv har varit närvarande kan det ibland vara svårt att klassificera plurren. Kvardröjande osäkerhet efter att ha tagit del av färdrapporterna samt kompletterande information från ledarna har lett oss till att beteckna tre händelser med totalt fyra plurr på havsis som gränsfall. Beträffande ett massplurr i början av säsongen har vi trots påminnelser inte fått någon information från ledaren. Resterande 54 plurr har vi bokfört som triviala.

Av säsongens plurr inträffade 18 på skärgårdsis (samtliga i mars) och 54 på insjöis.

Utlysningar på isnytt

Liksom i vår rapport avseende säsongen 2003-2004 har vi studerat vilken information som deltagarna fått vid utlysning av turer inför de dagar under säsongen som ledde till plurr i fyra eller flera grupper under samma dag. Detta inträffade två gånger under säsongen, i båda fallen gick turerna på skärgårdsis. Den 5 mars plurrade fem personer i lika många grupper. Av dem har vi klassificerat ett plurr som ett gränsfall till att vara problematiskt. Den 9 mars plurrade sammanlagt nio personer i fem olika grupper. Vi har valt att beteckna tre av dessa plurr som gränsfall.

Turerna den 5 mars gick på isar mellan Studsvik och Trosa. Av utlysningen framgår att isarna kunde förväntas vara av flera generationer och delvis täckta av några cm lös snö. Israpportören påminner om att sådana isar kan ha ”olika typer av lurigheter”.

Turerna den 9 mars gick från Bromskär. Flertalet grupper avslutade på Möja eller Hasselö. Ettan tog sig ända till Muskö, årets längsta utfärd med SSSK. Israpportören påminde deltagarna om att den stränga kylan följts av mildare väder och hårda vindar som pumpat upp vatten ur sprickor och längs stränder. Hon nämner att området öster om en linje Sundaskären, Östra Askören, Hallonstenarna, Idskär, Storskäret och Norrön inte kan rekommenderas förrän vädret stabiliserats och avslutar med att säga att den hårda vinden kan ha skapat överraskningar i framkomligheten. Trots hennes varningar valde flera ledare att söka sig öster om den angivna linjen och det var också där som flertalet plurr inträffade.

Vår bedömning är att israpportörerna i de två studerade fallen gav de presumtiva deltagarna adekvat information om vad som var att vänta.

Skador under säsongen

Under säsongen rapporterades 29 personer skadade under utfärder med klubben, bland dem två ledare (se bilaga). Av dessa drabbades 15 av skador i ansikte och huvud, flertalet av dem skärsår, men i två fall lätt hjärnskakning. Övriga skador fördelades jämnt mellan hand/underarm (5), överarm/axel (5) och fot/ben/höft (6). Att antalet noterade skador är större än antalet berörda deltagare beror på att två personer fick skador på flera ställen på kroppen.

I elva fall uppsöktes sjukhus eller läkare, i två fall företogs färden med ambulans eller ambulanshelikopter. Två personer fick stanna på sjukhus för vård, i båda fallen för svåra axelskador.

Den främsta orsaken till skador var under denna säsong plurr på tunn is (9), därefter snö och dolda hinder (6) samt ojämn is (3). Två personer körde ner i slukhål och lika många fastnade i sprickor. Enstaka skador uppkom vid fall i överis, på land, i trängsel samt till följd av dålig pikförelse (fastnade med piken i isen). Tre fall med skador inträffade på bra is och utan tydlig orsak.

Erfarenheter

De två allvarliga händelserna under säsongen har en sak gemensamt. Båda inträffade under hög fart och med åkarna i ganska tät formation. Isen var 2-2.5 cm när den brast. Det innebär att den var tillräckligt tunn för att knäckas snabbt och orsaka skärsår. Samtidigt var den tillräckligt kraftig för att snabbt bromsa de fallande åkarnas fart. På Tärnan noterades med GPS att hastigheten i olycksögonblicket var 20 km/h. Ettans ledare uppskattar sin egen och gruppens hastighet till mellan 25 och 30 km/h.

Det krockvåld som utlöses när åkarens framfart hejdas är proportionell mot hans massa (vikt) och hastighet. Om energin utlöses inom loppet av någon tiondels sekund kan skadorna bli avsevärda. I de nu aktuella fallen medförde kontakten med isen i det ena fallet en svår axelfraktur och i det andra en handledsfraktur. Med hög fart och maximal otur är det sannolikt möjligt att slå sig så illa att man förlorar medvetandet.

På tunn is är det alltså en god idé att dra ner lite på farten. Detta gäller förstås särskilt om isen är svårläst eller om man, som i det ena av de två aktuella fallen, åker i kraftigt motljus.

I båda fallen inträffade massplurr till följd av att deltagarna låg onödigt nära ledaren. Om man vill åka fort på tunn is bör ledaren be gruppen hålla ett avstånd till honom/henne på åtminstone tio meter. Ett sätt att se till att rekommendationen verkligen efterlevs är att utse en bestämd deltagare att ligga tvåa på behörigt avstånd från ledaren.

Av olyckan på Tärnan kan man också lära sig vikten av att den personliga utrustningen är fullständig och i bra trim. Att det är mycket komplicerat att dra upp svårt skadade, medvetlösa eller apatiska personer visar både årets händelse och fallet med en apatisk åkare under föregående säsong. För en framgångsrik räddning är det särskilt viktigt med en korrekt placerad och väl synlig karbinhake som gör att draget från en ankommande lina lyfter den plurrade ur vaken.

En annan fråga av betydelse är att utrustningen håller för påfrestningarna. Grenrem eller benslingor gör att kraften fördelas bättre än om den plurrade bara har en midjerem. Det finns också skäl att se över den egna utrustningens sömmar och infästningar samt kvaliteten hos midjereppens spänne.

Säkerhetskommittén den 9 maj 2005

Per Kågeson (sammankallande)
Janne Andersson
Ingemar Aourell
Bosse Biguet
Kari Stange.

Se bilagor nedan

Plurrningsdata

Säsong: 2004/2005

Antecknat av: Per Kågeson

Omfattar bara helplurr. Avser enbart ordinarie utfärder med klubben, inklusive flaggturer, dock ej iskunskapskursens plurrövning och utfärder.

Datum	Typ av is	Åkgrupp	Antal plurrare	Typ av plurr	Ev. anmärkning
November					
21	Söt	IV	2	TP	På å, samma person båda gångerna dock utan ombyte emellan
21	Söt	III	2 #	TP	Båda vid råkövergångar
21	Söt	II	3	???	Ingen information trots flera påminnelser
December					
15	Söt	V	1 #	TP	Mycket nära land
15	Söt	IV	1	TP	Uttunnande is
Januari					
5	Söt	IV	1	TP	Vid land
9	Söt	U39	1	TP	Vid land
12	Söt	III	1	TP	Vid udde nära land
12	Söt	II	1#	TP	Smal å
12	Söt	I	1	TP	Sund, snabbt uppe
15	Söt	U39	2#	TP	Nära land
16	Söt	Valk *	1#	TP	Nära land
16	Söt	IV	4#	PPP ☐	Ledaren allvarligt skadad
19	Söt	IV	1	TP	Slukhål
22	Söt	U39	1#	TP	Nära land
26	Söt	II	4#	TP ☐	Först 2 på tunn is men nära iskant, därefter 2 i vindbrunn
29	Söt	I	5#	PPP ☐	3 skadade
30	Söt	IV	2	TP	Nära land
30	Söt	I	1	TP	Råk, lättare skada
Februari					
2	Söt	III	1	TP	Flakis nära land
2	Söt	I	2	TP	En på flakis nära land, en i sund på tunn is
2	Söt	E65	1	TP	Flakis nära land
5	Söt	IV	1	TP	Råk
5	Söt	III	1#	TP	Nära land
5	Söt	II	1	TP	Råk
6	Söt	V	2	TP	Råk
6	Söt	U39	1	TP	Fotograferande deltagare backade över iskant!
6	Söt	III	1	TP	Nära land

9	Söt	I	1#	TP	Råk
26	Söt	IV	1	TP	Råk
Mars					
2	Söt	V	1#	TP	Råk
2	Söt	IV	1#	TP	Mycket nära land
2	Söt	I	2#	TP	Överis ovan mycket vatten
5	Salt	U39 Valk	1	TP	Vid gräns mot tunnare is siste man
5	Salt	U39 Valk	1	GF	Tunn is samma man plurrade två gånger utan ombyte emellan
5	Salt	IV	1	TP	Vindbrunn
5	Salt	III	1	TP	Smalt sund
5	Salt	II	1	TP	Plurrade 2 ggr utan byte vid udde
6	Salt	Iskurs	1	TP □	Vindbrunn
9	Salt	V	1	GF	Tung köman mitt i sund på värmepåverkad våris
9	Salt	IV	2	GF	Hängmatta, långt från land. Åkte för tätt
9	Salt	III	1#	TP	Underfrätt is, nära till bärig is
9	Salt	II	1	TP	Råk
9	Salt	I	4#	TP	Först 3 i igenfrusen råk, senare en nära land
25	Salt	V	2	TP	Värmepåverkad våris i sund
27	Salt	IV	1#	TP	Landkalle
30	Söt	I	2#	TP	Våris men 10 m från strand

Ledaren plurrade

* SSSK Nynäs

□ Avvikelsesrapport lämnad

Typ av is: **söt** alternativt **salt**

Typ av plurr: **TP = Trivialt plurr** (t.ex. råk, landlöshet, mkt nära land i övrigt, vindbrunn med närhet till fast kant), **PPP = Potentiellt problematiskt plurr** (t.ex. tunn is, våris, uppsprickande is, massplurr) alternativt **GF = Gränsfall** eller **??? = inga uppgifter**.

Eventuell anmärkning: T.ex. uppgift om istjocklek, ledarens speciella noteringar)

Sammanfattning antal plurr

Månad	Ledare	Deltagare	Totalt
November	1	6	7
December	1	1	2
Januari	7	19	26
Februari	2	11	13
Mars	7	17	24
Totalt	18	54	72

Klassificering av plurr

Typ av plurr	Sötis	Saltis	Totalt
TP	42	14	54
GF	0	4	4
PPP	9	0	9
???	3	0	3
Totalt	54	18	72

Samtliga plurr med fördelning på åkgrupp:

I	II	III	IV	V	U-39	Ö-65	Övriga
18	11	8	18	7	7	1	2

Skador under SSSK-turer

Säsong: 2004/2005

Antecknat av: Per Kågeson

Inklusive olyckor på land men exklusive privatturer

Datum	Grupp	Typ av skada	Is	Kön	Tidpunkt	Övrigt
December						
24	Flagg	Spricka i överarmen # ☐	Fastnade med skridskon	M	Slutet	Uppsökte sjukhus
Januari						
6	Valk	Skärsår i handen (tejpade sedan sydd)	Hård kärnis	K 50		Kollision varvid en åkare skar sig på den andras skridsko
6	V	Skärskada i handen ☐	På land	M 67	Första delen	Halkade och skar sig på skridskon
15	III	Brott på blygdben ☐	Spricka	M 67	Efter 5 min	Ambulanstransport
16	IV	Axelfraktur + ansiktsskador ☐	Plurr efter hög fart ut på tunn is	M	Slutet	Ambulanshelikopter till sjukhus, kraftigt nedkyld, operation och vård i 4 dagar
19	IV	Mindre sår i pannan ☐	Slukhål	M 60	Första delen	
19	II	Skrapad näsa	Slukhål	M		Ouppmärksamhet, skulle ta en bild
23	V	Handledsfaktur	Pudersnö + drivor		Mitten	Taxi till sjukhus
23	IV	Jack i pannan ☐	Fastfrusen drevad snö	K 60	Mitten	Skar sig på glasögonen
23	IV	Axel	Snötäckt spricka	M #	Mitten	Fullföljde men med smärta
26	II	Blödande rispor i ansiktet	Vid plurr i vindbrunn	M# M	Mitten	Inga problem
29	I	1) Handfraktur + skärsår # 2) Skärsår + sår på smalben 3) skärsår ☐ ☐	Plurr efter hög fart ut på tunn is i motljus	M 41 M 48 M	Andra halvan	Tre deltagare till sjukhus med hjälp av SSSK-buss
30	I	Lättare skärsår i ansiktet	Hög fart plurr i råk	M	Första halvan	
Februari						
2	III	Sträckning i benmuskulatur	Jämn is	M 60	Mitten	Ouppmärksamhet vid passage av bred spricka, fullföljde
2	I	Skärsår i ansiktet	Plurr på tunn is	M	Slutet	Uppsökte vårdcentral vid hemkomsten
5	III	Hjärnskakning	Hård jämn	M	Början	Tillfällig avsvim-

		☐	något vattenbegjuten is	57		ning, minnesförlust, avbröt turen
5	III	Stukad fotled ☐	Fastnar med foten vid råk-övergång	M 49	Mitten	Tillfällig svimning, bogsering till land och avbruten tur
6	U39	Fläskläpp + blåmärke	Snömos		Strax före målgång	
6	III	Axel ur led ☐	Flera deltagare föll i trängsel under bro	M	100 meter efter start	Åtgärdades på plats av deltagande läkare, kunde fortsätta turen
6	III	Muskelbristning ☐	Skada vid halvplurr, fastnade med fot	M 44	Andra halvan	Avbröt, uppsökte läkare
12	III	Svår axelskada ☐	Fin is, tappade balansen, höll piken så lågt att den fastnade i isen	M 40-45	Första delen	Taxi till sjukhus, kvar över natten, okänt om axeln opererades
26	IV	Lindrig benskada	Vid halvplurr		1 km från mål	Bogserades sista biten
26	III	Skärsår ansikte #	Överis	M		
Mars						
5	U39 Valk	Höft	Plurr på tunn is	M	Slutet	Tog sig i mål själv
5	V	Lindrig skada underarm	Tallriksis med tunn snö	K 60	Mitten	Fullföljde
25	IV	Skrapsår ansikte	Skravelis	K		Omplåstring, fullföljde
30	IV	Litet sår i pannan, spräckt läpp o ev lindrig hjärnskakning ☐	Knagglig is	K 69	Första delen	Fullföljde, uppsökte läkare för tejpning

Ledaren skadad

☐ Avvikelse rapport lämnad

Samtliga skador med fördelning på åkgrupp:

I	II	III	IV	V	U-39	Ö-65	Flagg	Övriga	Totalt
5	2	8	7	3	2	0	1	1	29